

หน้าปกอาจมีกรรมของมนุษย์ต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

นางสาวเนื่องน้อย บุณยเนตร

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาปรัชญา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

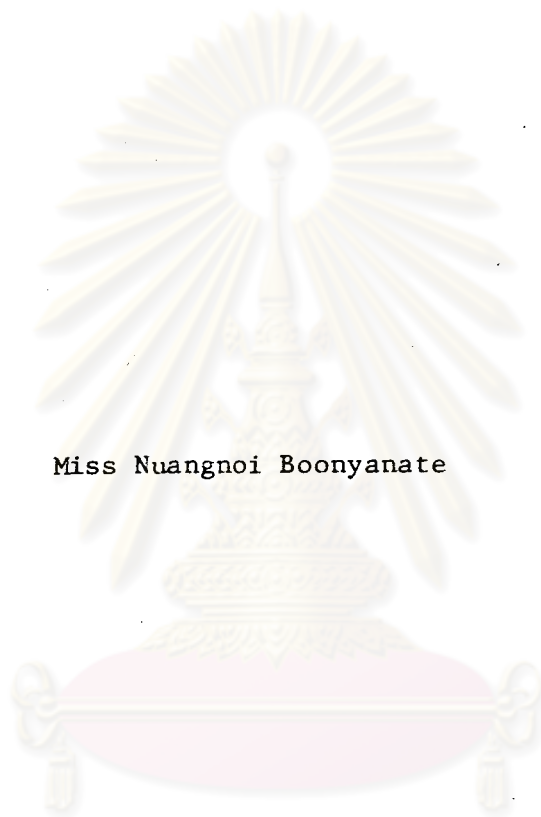
พ.ศ. 2526

ISBN 974-561-988-4

008164

I15996513

MAN'S ETHICAL DUTY TOWARDS HIS NATURAL ENVIRONMENT

Miss Nuangnoi Boonyanate

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Philosophy

Graduate School

Chulalongkorn University

1983

ISBN 974-561-988-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์ หน้าที่ทางจริยธรรมของมนุษย์ต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

โดย นางสาวเนืองน้อย บุณยเนตร

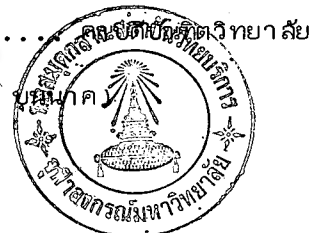
ภาควิชา ปรัชญา

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ปรีชา ช้างขวัญยืน

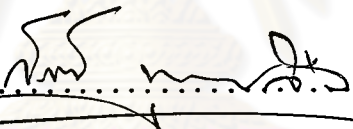
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประติษฐ์

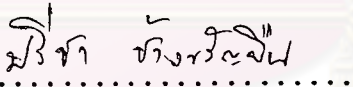

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

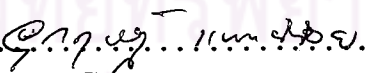
(รองศาสตราจารย์ กীরติ บุญเสื่อ)

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ปรีชา ช้างขวัญยืน)

กรรมการ

(อาจารย์ อุกฤษฎ์ แพทยาน้อย)

กรรมการ

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์	หน้าที่ทางจริยธรรมของมนุษย์ต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ
ชื่อผู้คิด	นางสาว เนื่องน้อย บุณยเนตร
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ปราณี ช่างยววัฒน์
ภาควิชา	ปรัชญา
ปีการศึกษา	2525

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดมุ่งหมายที่จะพิจารณา การให้เหตุผลเกี่ยวกับหน้าที่ทางจริยธรรมของมนุษย์ต่อไปนี้ คือ

1. หน้าที่ในการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ
2. หน้าที่ในการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเพื่อมนุษย์
3. หน้าที่ในการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ซึ่งอยู่ห่างไกลในการรักษาสภาพแวดล้อม

ทางธรรมชาติ

4. หน้าที่ในการยอมรับและอิสรภาพบางประการ เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เพื่อความอยู่รอดของสังคมโดยส่วนรวม

ซึ่งมีเนื้อหาสำคัญดังต่อไปนี้

บทที่ 1 ศึกษาความคิดของนักปราชญ์ต่าง ๆ ซึ่งพยายามที่จะขยายอาณาจักรของศีลธรรมให้ครอบคลุมไปถึงสิ่งซึ่งไม่ใช่มนุษย์ นั่นคือ สัตว์ พืช ฯลฯ และสภาพแวดล้อมโดยส่วนรวมว่าในที่สุดแล้วจริยศาสตร์สภาพแวดล้อม หรือจริยศาสตร์ซึ่งถือความสมดุลย์ของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นคุณค่าสูงสุด มีค่าในตัวของมันเอง โดยมิใช่เป็นแต่วิถีไปสู่จุดหมายนั้น เป็นไปได้หรือไม่

ผลของการศึกษาชี้ให้เห็นว่า จริยศาสตร์สภาพแวดล้อมนั้น ตามเหตุผลแล้ว เป็นไปได้อย่าง และการพิจารณาสภาพแวดล้อม เป็นส่วนหนึ่งไปสู่จุดหมาย (ความอยู่รอด การมีชีวิตที่ดีกว่าของมนุษย์) เป็นสิ่งซึ่งมีเหตุผลมากที่สุด

บทที่ 2 เป็นการพิจารณาหน้าที่ของมนุษย์ ที่จะรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เพื่ออนุชนรุ่นหลัง โดยพิจารณาทฤษฎีสำคัญ ๆ คือ ประโยชน์นิยม ทฤษฎีความยุติธรรมของ จอห์น รอล (John Rawls) ทฤษฎีเรื่องความรักและความเมตตา (Love and altruism) ว่าทฤษฎีใดสามารถที่จะให้เหตุผลต่อหน้าที่นี้ได้ดีที่สุด

ผลปรากฏว่า ทุกทฤษฎีต่างก็มีจุดบกพร่องของตน และอย่างมากที่สุดที่แต่ละทฤษฎี จะให้ได้ก็คือ หน้าที่ต่ออนุชนรุ่นถัดไปเท่านั้น นั่นคือ ไม่อาจบอกได้ว่าเรามีหน้าที่ต่ออนุชนใน ระยะยาว

บทที่ 3 เป็นการวิเคราะห์หน้าที่ของประเทศที่เจริญแล้ว ในการช่วยเหลือประเทศ ยากจนหรือด้อยพัฒนา เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยพิจารณาโมทัศน์เรื่องการ ทำร้าย (harm) และทฤษฎีความยุติธรรม และพิจารณาข้อโต้แย้งต่าง ๆ ของผู้ซึ่งไม่เห็นด้วยกับ การมีอยู่ของหน้าที่นี้

ผลของการศึกษาลงรูปได้ว่า การให้ความช่วยเหลือนี้เป็นหน้าที่ทางจริยธรรม อัน เนื่องมาจากหลักความยุติธรรม และการละเว้นจากความช่วยเหลือ นอกจากจะเป็นความ ยุติธรรมแล้ว ยังถือว่าเป็นการทำร้ายประเทศด้อยพัฒนาอีกด้วย

บทที่ 4 เป็นการศึกษาขอบเขตอำนาจหน้าที่ของรัฐกับสิทธิแห่งเสรีภาพของประชาชน ว่ารัฐนั้นสามารถจะเข้าไปก้าวก่ายวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนได้เพียงไร โดยใช้การบังคับ ให้ทำหมั้น เป็นตัวอย่างสำคัญ เพื่อจะพิจารณาว่าในกรณีใดรัฐจึงจะมีเหตุผลพอที่จะเข้าไปจำกัด อิสรภาพส่วนบุคคลของประชาชน

ผลของการศึกษาพอสรุปได้ว่า ในกรณีที่ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมทาง ธรรมชาติ เลวร้าย จนกระทั่งอาจเกิดอันตรายแก่ความอยู่รอดของสังคมโดยส่วนรวมแล้ว รัฐ มีหน้าที่ ต้องจำกัดอิสรภาพส่วนตัวบางประการของประชาชน เพื่อความอยู่รอดของส่วนรวม และเพื่ออิสรภาพและคุณค่าต่าง ๆ ที่ได้รับการยกย่อง เช่น ความยุติธรรม ฯลฯ จะเป็นไปได้ ในที่สุด

Thesis Title Man's Ethical Duty Towards His Natural Environment
Name Miss Nuangnoi Boonyanate
Thesis Advisor Associate Professor Preecha Changkwanyuen
Department Philosophy
Academic Year 1982

ABSTRACT

This thesis examines some of the major arguments and problems in the area of man's ethical duties towards his natural environment. The relevant topics considered are :

1. Man's ethical duty to preserve his natural environment.
2. Man's ethical duty to maintain this natural environment for the benefit of future generations.
3. Man's ethical duty to lend aid to his fellow-man for the purpose of protecting the natural environment.
4. Man's ethical duty to sacrifice some of his personal freedom so as to guarantee the survival of society as a whole.

The contents of the study can be briefly summarised.

Chapter 1 examines the various arguments put forward by those who would extend the moral realm beyond the purely human domain so as to include animals, or plants or even the entire natural environment. These latter term their idea an "Environmental Ethics."

These arguments are then analysed so as to determine whether or not an "Environmental Ethics" which gives intrinsic value to non-human entities (either animate or inanimate) is justifiable.

This study concludes that an "Environmental Ethics" is a very far-fetched ideal and is morally unacceptable. However, there are some grounds for thinking that those who advocate the rights and the intrinsic value of animals have a case.

On the other hand the "Traditional Ethics" - which regards the natural environment as a means to human ends - is much more acceptable and seems to be capable of handling the problems posed.

Chapter 2 examines Man's ethical duty towards future generations with respect to the preservation of the natural environment.

Three theories in particular are found to be relevant to the problem of Man's ethical duty towards his descendants and these are considered in order to determine which can provide the strongest justification for this responsibility. The three are : "Utilitarianism" ; "John Rawl's Theory of Justice" ; and "The Concept of Love and Altruism".

The conclusion of this study is that none of the three-despite their efforts - can make out a strong case for this ethical duty in the long term. They are only able to justify the preservation of the natural environment for future generations with respect to those that are in the immediate or near future.

Chapter 3 examines the responsibility of "Developed" (or Affluent) Countries to lend aid to their "Developing" (or Poorer) neighbours for the purpose of preserving the natural environments of the "Developing World".

"The Concept of Harm" and "John Rawl's Theory of Justice", are investigated to see if either of them can supply a theoretical backing for this responsibility.

The conclusion of this study is that the "Theory of Justice" does Justify the responsibility of the richer nations towards the rest of the world community and suggests that any refusal to lend aid to help protect the natural environment is in fact equivalent to deliberately (and unjustly) harming the poorer countries and the world community as a whole.

Chapter 4 examines the moral justification for a State to interfere with the personal liberty of its citizens whenever the quality of the natural environmental is seriously threatened.

The approach adopted is to employ the example of compulsory sterilization for a man and/or his wife after the couple have had a certain number of children.

The conclusion of the study is that in cases of emergency or grave environmental crises which threaten the very survival of society as a whole, the State does have a moral duty to enact and enforce laws which may limit the personal liberty of individual citizens.

It is argued that without the security of survival no freedom is possible-and survival is a necessary condition for securing freedom and absolutely everything else that is important to man.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะไม่สำเร็จได้เลย ถ้าไม่ได้รับความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์
ปรีชา ช้างขวัญยืน อาจารย์ที่ปรึกษา และคุณหญิงเนื่อง เทพปรีชา มารดาของผู้เขียน ซึ่ง
ช่วยกระตุ้นสำนึกเรื่องสภาพแวดล้อมแก่ผู้เขียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื่องน้อย บุณยเนตร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๖
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๗
กิตติกรรมประกาศ	๘
บทที่	
บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
วิธีการดำเนินการวิจัย	6
แนวเหตุผล ทฤษฎี หรือสมมติฐานสำคัญ	6
๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
1 หน้าที่ทางจริยธรรมของมนุษย์ต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ	7
สิทธิของสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์	8
สิทธิของสัตว์	8
สิทธิของพืช	20
2 หน้าที่ทางจริยธรรมของมนุษย์ ในการรักษาสภาพแวดล้อมเพื่ออนุชน	36
ทฤษฎีประโยชน์นิยม	41
สังคมอุดมคติและทฤษฎีความยุติธรรม	45
การคำนึงถึงความสุขของผู้อื่นและความรัก	52
3 หน้าที่ทางจริยธรรมของมนุษย์ ในการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ผู้อยู่ห่างไกลในการ	
รักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ	62
จริยธรรมของนาวาชีวิตน้อยใหญ่	63

	หน้า
บทที่	
หน้าที่ในการ เคารพสิทธิแห่งชีวิต	75
ทฤษฎีความยุติธรรม	81
การชดเชยความยุติธรรมในอดีต	88
4 หน้าที่ทางจริยธรรมของมนุษย์ ในการยอมเสียสละอิสรภาพบางประการเพื่อ	
รักษาไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ	95
การบังคับ เป็นสิ่งจำเป็นเมื่อความหายนะคับใกล้เข้ามา	97
หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหาร	110
ความรับผิดชอบต่อของรัฐในการควบคุมการผลิต	113
บทสรุป	118
บรรณานุกรม	121
ประวัติผู้เขียน	128

 ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คำว่า "สภาพแวดล้อม" นั้น มีความหมายกว้าง และมีผู้ให้นิยามมากมาย เช่น

- หมายถึง ปัจจัยภายนอกที่เป็นส่วนรวมทั้งหมด ซึ่งมีอิทธิพลต่อประชากรกลุ่มหนึ่ง ๆ

- ทุก ๆ สิ่ง ที่อาจมีอิทธิพลต่อโอกาสที่สิ่งมีชีวิตตัวใดตัวหนึ่งจะมีชีวิตรอด และเจริญพันธุ์ได้

- ทุก ๆ สิ่งในเอกภพ ซึ่งมีผลกระทบต่อความต้องการของสิ่งมีชีวิต

ส่วนนิยามซึ่งกำหนดโดย สำนักงานสภาพแวดล้อมแห่งชาตินั้น สภาพแวดล้อม หมายถึง

"สภาพธรรมชาติของน้ำ ดิน และบรรยากาศ รวมทั้งพืชและสัตว์ ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตที่มนุษย์ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ในการดำรงชีวิตทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้คือ สิ่งใด ๆ ที่เกิดขึ้นแล้วมีผลต่อความเป็นอยู่และสังคมแห่งสภาพธรรมชาติและทรัพยากร ไม่ว่าผลนี้จะเกิดจาก การกระทำของมนุษย์หรือปัจจัยอื่น ๆ"¹

สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กำหนดความหมายของคำว่า คือ

"ผลรวมของปรากฏการณ์ทั้งหลายอันเกิดอยู่โดยรอบ และมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของชีวิต"²

¹ บัณฑิต จุลาสัย "บทนำ", สภาพแวดล้อมของเรา เอกสารประกอบการเรียนวิชาสภาพแวดล้อมของเรา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521, หน้า 3.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

จากคำนิยามต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าสภาพแวดล้อม สภาวะแวดล้อม หรือสิ่งแวดล้อมนั้น หมายถึง สิ่งทั้งปวงที่ปรากฏการตั้งหลายที่เกิดอยู่โดยรอบสิ่งมีชีวิต และมีความสัมพันธ์ต่อความเป็นอยู่ของสิ่งนั้น ขอบเขตของคำ คำนี้จึงกว้างขวางยิ่งนัก ดังนั้นผู้เขียนจึงใคร่วางขอบเขตของสภาพแวดล้อม ซึ่งจะอภิปรายในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สภาพแวดล้อมตามความหมายทั่ว ๆ ไปนั้น อาจครอบคลุมไปได้หลายประเด็น อาจเป็นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทางสังคม ทางวัฒนธรรม ฯลฯ แต่ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะขอจำกัดขอบเขตไว้เพียงแต่สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ดังที่กล่าวถึงสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้ให้นิยามไว้

ปัจจุบันนี้ ได้มีการยอมรับความจำเป็นที่มนุษย์จะต้องอาศัยสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติมากขึ้น และมนุษย์ก็เริ่มเห็นตระหนักถึงผลของการกระทำของตน ซึ่งนำความเสียหายมาสู่สภาพแวดล้อม นักสภาวะแวดล้อมปัจจุบันพยายามที่จะสะกิดความสำนึกของมนุษย์ให้เห็นว่า ความล้มเหลวของระบบนิเวศน์หรือระบบรวมของความสัมพันธ์ของสิ่งทั้งหลายในธรรมชาตินั้น เป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อความอยู่รอดของเรา กิจกรรมอะไรก็ตามที่มนุษย์ปฏิบัติ ถ้าไม่เป็นไปในลักษณะที่สอดคล้องกับความล้มเหลวของระบบนิเวศน์แล้ว กิจกรรมนั้นอาจนำมาซึ่งความเสียหายอย่างไม่มีทางรักษาได้ของระบบนิเวศน์ และเมื่อสิ่งซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในความอยู่รอดของมนุษย์ถูกทำลาย ในที่สุดชีวิตของมนุษย์เองก็จะถูกทำลายด้วย ความคิดที่ว่ามนุษย์อยู่เหนือธรรมชาตินั้น หาใช่ความจริงอีกต่อไปไม่ เพราะมนุษย์ไม่มีทางหลีกเลี่ยงที่จะต้องพึ่งพาอาศัยสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติได้เลย ยกตัวอย่างเช่น ถ้าหากไม่มีขบวนการทางธรรมชาติสำหรับการดูดซึมของเสียแล้ว สัพพัญญูเองมีอาจทำลายของเสียซึ่งเกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ของตนได้ ในทำนองเดียวกัน มนุษย์จะต้องอาศัยความสัมพันธ์เชิงอาหารในระบบนิเวศน์ ในระบบนิเวศน์ที่สมบูรณ์นั้น จำนวนสิ่งมีชีวิตแต่ละชนิดที่อาศัยอยู่ จะมีจำนวนพอเหมาะพอควร ไม่มากหรือน้อยเกินไป ถ้าความสัมพันธ์นี้ถูกรบกวนหรือรบกวนในช่วงใดช่วงหนึ่ง ผลเสียก็จะเกิดขึ้น เป็นเสมือนสายโซ่ ยกตัวอย่าง เช่น การพ่น ดีดีที ตามไร่นา ดีดีทีจะปะปนอยู่ในนาบ้าง บางส่วนก็จะถูกชะลงแหล่งน้ำ ซึ่งสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ที่อาศัยจะรับเข้าไป โดยพืชน้ำจะรับไป และส่งต่อไปยังสัตว์กินพืช และต่อไปเป็นลำดับในสายใยอาหาร ถ้าตัวอ่อนแมลงจำนวนมาก มีความต้านทานต่อ ดีดีที น้อย ก็จะตายเป็นส่วนมาก ทำให้สัตว์อื่นที่กินตัวอ่อนแมลง เช่น เหยด ปลากระดี่ ปลาหมอ ปลาอาหารน้อย ต้องหันไปกินสัตว์หรือพืชอย่างอื่นแทน ทำให้อาหารอย่างอื่นขาดแคลนลงไปอีก จำนวนประชากรของสัตว์ต่าง ๆ จะ

ลดจำนวนลงมาก ซึ่งมีผลโดยตรงต่ออาหารของคนเราด้วย¹ ปัญหาทางสภาพแวดล้อม เป็นปัญหาซึ่งส่วนใหญ่แล้ว เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ไม่ว่าจะการกระทำนั้นจะเกิดจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ การมองเหตุการณ์ในระยะสั้น หรือความโลภของมนุษย์ เมื่อส่วนใหญ่ปัญหาเกิดจากการกระทำของมนุษย์ และมนุษย์เท่านั้นที่มีความสามารถที่จะแก้ปัญหา สิ่งเป็นธรรมดาอยู่เองที่จะต้องถือว่า ความรับผิดชอบในการแก้ไข จะต้องตกอยู่ในมือของมนุษย์ ปัญหาทางสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นที่วิตกกังวลอยู่ในปัจจุบันนี้ อาจแบ่งออกเป็นหัวข้อใหญ่ ๆ ดังนี้คือ

1. มลพิษ (pollution) ปัญหานี้เห็นได้ง่ายจากข้อเท็จจริงที่ว่า มนุษย์นั้นเป็นตัวการในการลดสมรรถภาพของสภาพแวดล้อมที่จะขจัดของเสีย หรือลดสมรรถภาพของธรรมชาติ ระบบรัฐจักรทางอาหาร ฯลฯ การเพิ่มจำนวนประชากรอย่างรวดเร็ว การใช้เทคโนโลยีซึ่งไม่มองการณ์ไกล ความต้องการสิ่งซึ่งไม่จำเป็นต่อชีวิต หรือสินค้าลักษณะฟุ่มเฟือย เหล่านี้ล้วนมีผลต่อกระบวนการทางธรรมชาติ ในการทำความสะอาด หรือการซึมซับของเสียทั้งสิ้น นอกจากนี้ก็ยังมีกิจกรรมของมนุษย์ไม่น้อยทีเดียว นำมาซึ่งอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์โดยตรง เช่น การปล่อยควันพิษของโรงงานหรือรถยนต์ ฯลฯ การทิ้งขยะหรือของเสียจากโรงงานลงในแหล่งน้ำ ฯลฯ

2. การขยายตัวของจำนวนประชากร (population growth) ประชากรนั้นเป็นตัวจักรสำคัญอย่างหนึ่ง ในการทำให้เกิดปัญหาทางสภาพแวดล้อม ปัญหาที่สำคัญ (นอกจากผลโดยตรงของการเพิ่มจำนวนประชากรอย่างรวดเร็ว จะทำให้เกิดการขยายการบริโภคทรัพยากรซึ่งมีอยู่จำกัด และทำให้เกิดมลพิษแล้ว) คือ การที่ประชากรขยายในลักษณะอนุกรมเรขาคณิต นั่นคือ ประชากรทุกคนมีศักยภาพที่จะเป็นผู้ผลิตประชากรใหม่ และนี่เป็นผลทำให้โลกหรือสภาพแวดล้อม ซึ่งมีความสามารถจำกัด ไม่อาจรับจำนวนประชากรที่ไม่จำกัดได้

3. การลดน้อยถอยลงของทรัพยากรธรรมชาติ (resource depletion) แม้ทรัพยากรธรรมชาติจะมีทั้งประเภทที่เกิดขึ้นใหม่ได้ (renewable natural resource) และ

¹ ก้าวร ธีรคุปต์, "ความสมดุลย์ในธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ" ในเอกสาร วิชาสภาวะแวดล้อมของเรา.

ประเภทที่ใช้ประโยชน์แล้วหมดไป (nonrenewable natural resources) แต่ถ้ามนุษย์ไม่รู้จักใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมแล้ว ธรรมชาติก็อาจไม่มีเวลาพอที่จะสร้างสิ่งเหล่านี้ขึ้นมาใหม่ได้ทันเวลา

ทั้งสามปัญหานี้เป็นปัญหาซึ่งมีความสัมพันธ์กัน การเพิ่มจำนวนประชากรอย่างรวดเร็วทำให้เกิดความต้องการในการบริโภค เมื่อความต้องการเพิ่ม ทรัพยากรก็ถูกนำมาใช้ เกิดการผลิต เกิดเทคโนโลยีเพื่อการผลิต ซึ่งอาจนำมาซึ่งความเสี่ยงต่อมลพิษทางสิ่งแวดล้อม ฯลฯ วิธีการแก้ปัญหานี้เป็นไปได้หลายทาง เช่น ทางวิทยาศาสตร์ ก็ได้มีการวิจัยพยายามแก้ปัญหา โดยใช้ความรู้ทางนี้มาสร้างเทคโนโลยี ซึ่งจะช่วยปรับสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น ทางเศรษฐศาสตร์ก็ได้มีการเคลื่อนไหว ที่จะใช้วิธีการเก็บภาษี ฯลฯ กับผู้ที่ทำกิจกรรมอันจะนำมาซึ่งความเสี่ยงต่อมลพิษทางสิ่งแวดล้อม แต่ผู้เขียนเชื่อว่า การแก้ปัญหาคงสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อทัศนคติของคนเปลี่ยนไป เนื่องจากความเสี่ยงต่อมลพิษทางสิ่งแวดล้อมนั้น สาเหตุใหญ่อยู่ที่การกระทำของมนุษย์ อยู่ที่วิถีทางการดำเนินชีวิตของมนุษย์ การแก้ปัญหาก็แก้ที่ปลายเหตุ นั่นก็คือทำได้สำเร็จ แต่ขณะเดียวกันมนุษย์ไม่เปลี่ยนวิถีทางการดำเนินชีวิต ปัญหานั้นก็อาจเกิดขึ้นอีก ถ้ามนุษย์ไม่เปลี่ยนวิถีทางการดำเนินชีวิต การแก้ปัญหาก็แก้ที่ปลายเหตุ เช่น วิทยาศาสตร์ ฯลฯ อาจไม่สำเร็จเลยก็ได้ ตอนนี้เองซึ่งจริยธรรมจะมีบทบาทในการแก้ปัญหา เพราะถ้าเราสามารถให้เหตุผลทางจริยธรรมเกี่ยวกับหน้าที่ของมนุษย์ ในการรักษาสภาพแวดล้อมได้แล้ว การแก้ปัญหาก็แก้ที่ต้นเหตุได้ ก็ง่ายขึ้น ถ้าหน้าที่ของมนุษย์มีเหตุผลได้ถูกกระตุ้นขึ้นมา เห็นหน้าที่ทางจริยธรรมของเรา เห็นความจำเป็นในการอยู่รอดที่จะต้องขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เห็นความอัปยศทางจริยธรรมที่คนทำอะไรเอาแต่ได้ โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนที่คนจะมอบให้คนส่วนรวม หรืออนุชนในอนาคต เห็นหน้าที่ที่คนมีต่อเพื่อนบ้านและเพื่อนมนุษย์ด้วยกันแล้ว การแก้ปัญหาก็จะตามมา ก็คงไม่เกินความสามารถของเรา

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อพิจารณาหน้าที่ทางจริยธรรมของมนุษย์ต่อไปนี้

1. หน้าที่ในการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ
2. หน้าที่ในการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเพื่ออนุชน

3. หน้าที่ในการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ซึ่งอยู่ห่างไกลในการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

4. หน้าที่ในการยอมสละอิสรภาพบางประการ เพื่อความอยู่รอด

3. ขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มุ่งที่จะพิจารณาหน้าที่ของมนุษย์ ทั้งในฐานะเป็นปัจเจกชน สมาชิกของสังคมธรรมชาติ สมาชิกของรัฐ และสมาชิกของสังคมมนุษย์โลกโดยส่วนรวม ดังนั้นหน้าที่ทางจริยธรรมของมนุษย์ต่อสภาพแวดล้อม จึงมิได้จำกัดอยู่เพียงสภาพแวดล้อมในประเทศของตน หรือในยุคของคนเท่านั้น แต่จะต้องครอบคลุมไปถึงหน้าที่ที่จะต้องช่วยเพื่อนมนุษย์ซึ่งอยู่ห่างไกล และอนุชนรุ่นหลังในการรักษาสภาพแวดล้อม อันเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงแจกแจงให้เห็นถึงหน้าที่ของมนุษย์ดังต่อไปนี้ คือ

1. หน้าที่ของมนุษย์ในการรักษาสภาพแวดล้อม เพื่อความอยู่รอดของตัวเอง เนื่องจากสิทธิแห่งชีวิต เป็นคุณค่าพื้นฐานที่จะต้องได้รับความเคารพ

2. หน้าที่ของมนุษย์ในการรักษาสภาพแวดล้อม เพื่ออนุชนรุ่นหลัง เนื่องจากสิทธิแห่งชีวิต และคุณค่าทางจริยธรรมเป็นสากล หน้าที่ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน จึงมิได้จำกัดอยู่แต่หน้าที่ต่อคนร่วมสมัยหรือเพื่อนบ้านใกล้เคียงเท่านั้น

3. หน้าที่ของมนุษย์ในการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่อยู่ห่างไกล ในการรักษาสภาพแวดล้อม

4. ในกรณีที่เกิดวิกฤตการณ์ขึ้น นั่นคือ ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมรุนแรง จนกระทั่งความอยู่รอดของมนุษย์เป็นอันตราย จำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องรักษาคุณค่าพื้นฐานนี้ไว้ เพื่อคุณค่าซึ่งมนุษย์เฝ้าหาในอุดมคติจะบรรลุความจริงได้ในที่สุด คุณค่าเหล่านั้น ก็คือ เสรีภาพ และอิสรภาพ ดังนั้นในกรณีการแก้ไขสภาพการณ์ทางสภาพแวดล้อมมีเวลาจำกัด มนุษย์มีหน้าที่ที่จะต้องยอมสละเสรีภาพบางประการ เพื่อให้ได้มาซึ่งความอยู่รอดเสียก่อน เพื่อให้ได้มาซึ่ง เสรีภาพในที่สุด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิเคราะห์ความคิดเห็นและวิจารณ์ข้อคิดต่าง ๆ ของนักปรัชญา ซึ่งได้จากหนังสือและบทความต่าง ๆ โดยผู้เขียนได้เพิ่มเติมความคิดเห็นส่วนตัวลงในบทความ ๆ ด้วย

5. แนวเหตุผล ทฤษฎีที่สำคัญ หรือลัทธิฐาน

การให้เหตุผลเกี่ยวกับหน้าที่จริยธรรมของมนุษย์ต่อสภาพแวดล้อมนั้น เราสามารถนำทฤษฎีจริยศาสตร์ที่เราคุ้นเคยกันอยู่แล้วมาใช้ได้ นั่นคือ ทฤษฎีทางจริยศาสตร์ ซึ่งมีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง หรือให้ความสำคัญแก่มนุษย์สูงกว่าสิ่งต่าง ๆ ซึ่งประกอบไปด้วย ทฤษฎีประโยชน์นิยม แต่ประโยชน์นิยม (utilitarianism) โดยลำพังนั้นไม่อาจให้เหตุผลเกี่ยวกับหน้าที่ของมนุษย์ต่อสภาพแวดล้อมได้เพียงพอ เนื่องจากประโยชน์นิยมมุ่งนำประโยชน์หรือความลุ่มมาสู่คนจำนวนมาก แต่วิธีการแบ่งปันประโยชน์นั้น จะต้องเป็นไปอย่างยุติธรรม และในขณะเดียวกัน เราจำเป็นต้องให้คุณค่าแก่สิทธิพื้นฐานบางประการ เช่น สิทธิแห่งชีวิต ดังนั้นการให้เหตุผลทางจริยธรรมของมนุษย์ต่อสภาพแวดล้อม จะต้องเป็นการประนีประนอมกันระหว่างคุณค่าสำคัญทั้งสองนี้

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประโยชน์ทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะทำให้เราได้รับความรู้เกี่ยวกับความคิดเห็นของนักปรัชญาต่าง ๆ ในเรื่องของหน้าที่ทางจริยธรรมของมนุษย์ต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และหน้าที่อื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวข้อง

2. ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต ถ้าเหตุผลต่าง ๆ ที่ยกมาและเสริมให้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นที่ยอมรับแล้ว ผู้เขียนคาดว่าจะทำให้ทัศนคติของมนุษย์ต่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป และเมื่อทัศนคติเปลี่ยนแปลง การดำเนินชีวิตก็ย่อมเปลี่ยนแปลง ซึ่งหวังว่าคงจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เอื้ออำนวย ทำให้สภาพแวดล้อมมีสภาพดีขึ้น